

POKL 3.4.3 „Rozpoznawanie predyspozycji zawodowych i zainteresowań
- życiowym drogowskazem dla młodzieży”

Al. Kombatantów 2, 59-800 Luban tel. (75) 64 55 349 fax: (75) 64 55 340

**Teorie poradnictwa
wykorzystane w tworzeniu narzędzi diagnostycznych
dotyczących predyspozycji zawodowych
i zainteresowań
oraz możliwości monitorowania przebiegu ich rozwoju
w trakcie nauki w szkole.**

Opracowała:
Bogna Bartosz (psycholog)

1. Teorie poradnictwa wykorzystane w tworzeniu narzędzi diagnostycznych.

W projekcie wykorzystano klasyczne i współczesne koncepcje poradnictwa zawodowego. Każda z koncepcji, do których się odwołano akcentuje konieczność uwzględnienia różnych czynników warunkujących wybór przyszłego zawodu: psychologicznych, psychospołecznych, środowiskowych. Należy podkreślić, iż rzetelna analiza predykcji zawodowych nie może ograniczać się do diagnozy jednego lub dwóch czynników i powinna uwzględniać wieloaspektowy, złożony kontekst podejmowania decyzji o wyborze przyszłej ścieżki zawodowej.

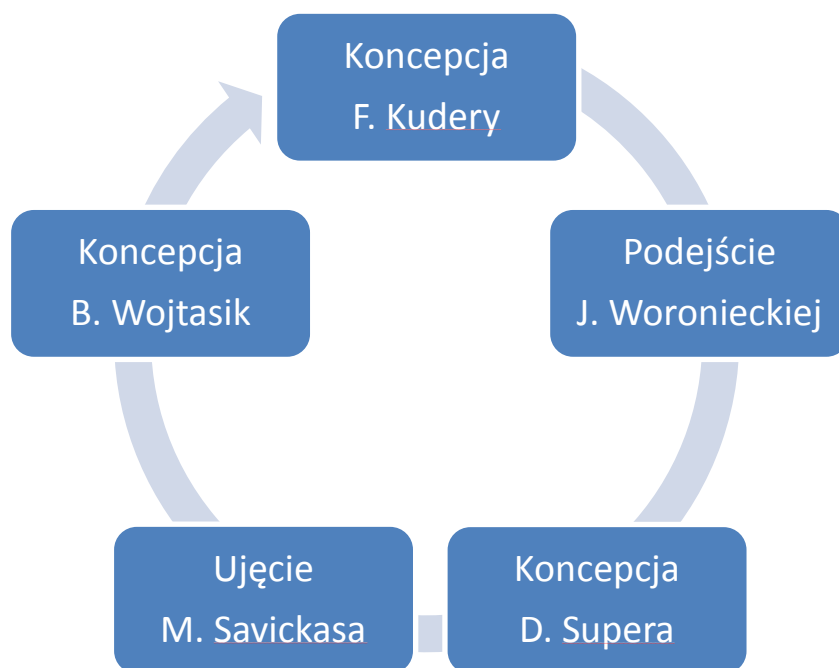
Opracowując narzędzia diagnostyczne autorzy, zgodnie z założeniami projektu, uwzględnili koncepcje poradnictwa zawodowego: Franciszka Kudery i Julii Woronieckiej, ale także uwzględnili koncepcje Bożeny Wojtasik, Donalda E. Supera, Marka Savickasa (Bajcar, Borkowska, Czerw, Gąsiorowska, Nosal; 2006). Poniżej zamieszczono te elementy w/w koncepcji, które stały się inspiracją i punktem wyjścia do przygotowania narzędzi w projekcie „Rozpoznawanie predyspozycji zawodowych i zainteresowań - życiowym drogowskazem dla młodzieży”.

Przede wszystkim nawiązano do klasycznych koncepcji wykorzystywanych w poradnictwie – teorii F. Kudery i J. Woronieckiej:

- F. Kuder wskazuje, że dokonując wyboru przyszłego zawodu, należy wziąć pod uwagę indywidualne preferencje różnych aktywności podejmowanych przez uczniów (np. towarzyskie, praktyczne, teoretyczne, ugodowe i dominujące). Autor podkreśla też ważność poczucia własnej skuteczności i przekonanie ucznia o wpływie na podejmowane decyzje, w tym dotyczące wyboru przyszłej szkoły. W narzędziach projektowych te aspekty zostały wykorzystane zarówno w opracowaniu metod diagnostycznych, jak i aplikacji interaktywnych.
- J. Woroniecka podkreśla, że istotne w analizie predyspozycji zawodowych są takie czynniki jak: temperament, charakter, uzdolnienia i umiejętności, samoocena, stan zdrowia ucznia. Dodatkowo wskazuje, że niezbędna jest analiza indywidualnych zainteresowań gimnazjalisty. Autorka dzieli zainteresowania na: humanistyczne, matematyczno-fizyczne, biologiczno-chemiczne, techniczne, opiekuńczo-wychowawcze, usługowe. Położenie przez J. Woroniecką akcentu na czynniki psychologiczne związane ze specyficznymi właściwościami osobowości ucznia, jak i zainteresowaniami przejawianymi przez gimnazjalistów wykorzystano w koncepcji oraz konstrukcji narzędzi diagnostycznych.

Obie klasyczne koncepcje – potraktowane jako baza – zostały obudowane i uzupełnione koncepcjami nowymi (B. Wojtasik, D. Supera, M. Savickasa), w których autorzy podkreślają istotną rolę w wyborze zawodu jeszcze innych czynników, takich jak system wartości uczniów czy samorefleksja podejmowana przez gimnazjalistów:

- B. Wojtasik akcentuje rolę i znaczenie takich czynników jak: wgląd i poznanie przez ucznia samego siebie, rozpoznanie swoich predyspozycji zawodowych, umiejętność skonfrontowania swoich zainteresowań i wyznawanych wartości z wymogami formalnymi i społecznymi, jakie związane są z przyszłym zawodem.
- D.E. Super zwraca uwagę na konieczność podejmowania przez młodych ludzi autorefleksji dotyczącej własnej osoby w określonej roli czy sytuacji zawodowej,
- M. Savickas dobitnie podkreśla, że współcześnie „Ludzie przestali dopasowywać się do pracy, a zaczęli dopasowywać pracę do siebie”. Konieczne jest zatem przyjęcie szerszej perspektywy w myśleniu o własnej zawodowej przyszłości i uwzględnienie nie jednej ścieżki, a równoległe kilku.

Wymienione przez autorów przywołanych koncepcji aspekty, wskazane jako niezbędne do podjęcia trafnej decyzji o wyborze przyszłej pracy, zostały potraktowane w sposób holistyczny, stanowiąc teoretyczną podstawę projektu, pomocną przy konstruowaniu narzędzi dla kl. I, II, III. Wymienione przez autorów czynniki zostały potraktowane w projekcie „Rozpoznawanie predyspozycji zawodowych i zainteresowań - życiowym drogowskazem dla młodzieży” jako

komplementarne i wzajemnie się uzupełniające. W rezultacie odwołując się do tradycji obecnej w podejściach teoretycznych, jak i współczesnych rozważań psychologicznych, poradniczych oraz pedagogicznych, przygotowano własną autorską propozycję rozpoznawania przez gimnazjalistów predyspozycji zawodowych i zainteresowań.

2. Możliwości monitorowania zmienności predyspozycji zawodowych i zainteresowań ucznia w trakcie nauki w szkole.

Atutem projektu jest możliwość monitorowania rozwoju zainteresowań ucznia, jego zdolności, predyspozycji psychologicznych, takich jak samoocena, poczucie samoskuteczności i inne czynniki na różnych etapach nauki w gimnazjum.

Monitorowanie może przebiegać w następujący sposób:

- w klasie II i III uczeń może powtórzyć diagnozę z klasy wcześniejszej i wspólnie z nauczycielem zastanowić się nad stałością oraz zmiennością uzyskanych wyników, stawiając pytania (np. z czego wynikają zmiany? czy są postrzegane przez ucznia jako korzystne? czy sam na nie wpłynął? czy też zmiany nastąpiły pod wpływem czynników środowiskowych albo rodzinnych bądź jeszcze innych, jaki wpływ mogą mieć zachodzące zmiany na plany dotyczące przyszłej drogi zawodowej?),
- nauczyciel może równocześnie dla pełniejszej diagnozy ucznia wykorzystywać opracowany w ramach projektu Arkusz obserwacyjny dla nauczyciela/opiekuna/wychowawcy i monitorować zmienność predyspozycji i zainteresowań ucznia w klasie I, II, III, a następnie analizować dane zawarte w arkuszu na poszczególnych etapach nauki, omawiając je z uczniem czy innymi nauczycielami albo rodzicami gimnazjalisty,
- bardzo ważnym elementem monitorowania rozwoju uzdolnień jest rozmowa pedagoga lub doradcy zawodu z uczniem na każdym etapie nauki w szkole, w kontekście uzyskanych przez niego wyników, po badaniu udostępnionymi narzędziami diagnostycznymi.